

MIÉRT MONDTA FEL
DONALD TRUMP
AZ IRÁNI ATOMEGYZEMÉNYT?

BEZÁRT AZ ÉGBOLT: NÉPESEDÉSI
INTÉZET NYÍLT AZ URÁNIA
CSILLAGVIZSGÁLÓ HELYÉN

KESZTHELYI ANDRÁS:
MIT TETT HOZZÁ AZ ELLENZÉK
ORBÁN KÉTHARMADÁHOZ?

FŐLOSZLATÁS, TAGREVÍZIÓ,
ÚJ PÁRT, AGYÓ MSZP:
INTERJÚ SZANYI TIBORRAL

POLITIKAI-KULTURÁLIS HETILAP | WWW.MAGYARNARANCS.HU

XXX. ÉVFOLYAM 20. SZÁM | 2018. MÁJUS 17. | ÁRA 650 FT | ÉVES ELŐFIZETŐKNEK 430 FT

MAGYAR NARANCS

Közös képviselők titkai | Bródy János az Illés együttes új korongjáról

SZÜLETÉSNAPI
INTERJÚ A 70 ÉVES
GÁLVÖLGYI JÁNOSSAL

Fel Macedóniára!

Putyinista propagandát
exportálnak Orbán emberei

A GÉZA FOGDOS, NEM A VAJK

Macedóniában is besegít Orbán

Barátom, Gruevszki

A macedón médiában is terjeszkedik a magyar Ripost tulajdonosa, aki már Szlovéniában is bevásárolt. A Habony Árpádhoz közel álló befektető ezúttal is a nacionalista jobboldalt támogatja, és a háttérben ezúttal az orosz elnök, Vlagyimir Putyin alakja is felsejlik.

ORBÁN, JANŠA, GRUEVSZKI

■ Orbán Viktor komoly erőfeszítéseket tesz azért, hogy a régióban minél több szövetségese legyen, és nemzetközileg is befolyásos politikusként tartsák. Ám a demokratikus nyugati politikusok már régóta távolságtartással kezelik, így szövetségeseit a hozzá hasonlóak közül kell válogatnia. A magyar miniszterelnök egyik balkáni barátja a korábbi ökölvívó Nikola Gruevszki, aki 2006-ban lett Macedónia miniszterelnöke a jobboldali VMRO–DPMNE (Belső Macedón Forradalmi Szervezet–Macedón Nemzeti Egység Demokratikus Pártja) vezetőjeként. A nacionalizmust hirdető – ugyanakkor az albán pártokkal közösen kormányzó – Gruevszki és Orbán hamar egymásra találtak, 2010-es megválasztása után a magyar miniszterelnök már 2011-ben ellátogatott Szkopjéba. A Gruevszkit mindvégig hűen kiszolgáló Gyorge Ivanov államfő 2013 decemberében a legrangosabb állami kitüntetést, a Szeptember 8. érdemrendet adományozta Orbánnak.

(Macedónia 1991. szeptember 8-án kiáltotta ki függetlenségét.) A két politikus jó kapcsolatát még azok a Gruevszkihez kötődő botrányok sem kezdték ki, amelyekbe egész Macedónia beleremegett.

A hosszú kormányválság

A „bombát” az ellenzéki szociáldemokrata párt (SDSM) vezetője, Zoran Zaev robbantotta 2015 májusában: a titkosszolgálatról kicsempészett adatok szerint a Gruevszki-rezsim éveken át legalább 20 ezer ember telefonbeszélgetéseit hallgatta le illegálisan. Zaevék hétről hétre újabb részleteket hoztak nyilvánosságra a birtokukba került anyagból. Ebből kiderült, hogy a Gruevszki unokatestvére, Szaso Mijalkov vezette szolgálat nemcsak több száz újságírórt – köztük jelen cikkünk egyik szerzőjét – és civil aktivistát figyelt meg, de még a saját kormányának tagjait is. Így ke-

rült nyilvánosságra több korrupciós ügy (eurómillió nagyságrendben), vagy hogy miként próbálták meg elsikálni a belügyminisztériumban azt a 2011-es esetet, amikor Gruevszki egyik testőre halálra vert egy fiatal demonstrálót. Az illegális lehallgatások hírére Szkopjében tüntetéssorozat indult, amelyet a korrupció szimbólumának tartott középületek festék-bombával való megdobálása miatt „színes forradalomnak” neveztek. Az elhúzódnó válság nyomán 2016 decemberében előre hozott választásokat tartottak Macedóniában, melyen még így is Gruevszki VMRO-ja szerezte a legtöbb mandátumot, és csak azért nem tudott kormányt alakítani, mert a macedóniai albán pártok közben átálltak a Zaev vezette szociáldemokratákhoz. A választások után Gruevszki utcára vitte híveit, akik fekete ruhában az egységes Macedónia megőrzése érdekében tüntettek, azt hangoztatva, hogy Soros György fizette le az albán és a macedón szavazókat – egy alkalommal még a parlamentbe is behatoltak, ahol több baloldali képviselőt fizikailag bántalmaztak, köztük Zaevet is (*erről részletesen lásd: Macedónia a szakadék szélén, Magyar Narancs, 2017. március 9.*). A választási eredmények és zavargások ellenére Gyorge Ivanov államfő csak fél évvel később, 2017 májusában adott kormányalakítási megbízást Zoran Zaevnek – nem függetlenül az országra nehezedő nemzetközi nyomástól.

Orbán Viktor azonban mindvégig támogatta Gruevszkit. Közvetlenül a választások előtt, 2016. november végén a magyar miniszterelnök a Parlamentben fogadta macedón kollégáját. Az Európai Néppárt tavalgy márciusi kongresszusán Orbán a lehető leghatározottabban állt ki Gruevszki mellett, mondván, „ha újra migránsok milliói masíroznak a Balkánon, a stabilitást nem lehet fenntartani. Macedónia Gruevszki pártja nélkül nem lesz stabil. A Balkán stabilitása érdekében haladéktalanul új választásokat kell kiírni Macedóniában.” A múlt év végén helyhatósági választásokat tartottak Macedóniában. A fideszes Gulyás Gergely és Németh Zsolt mellett Orbán Viktor is személyesen utazott el az országba, hogy a szlovén jobboldal vezérével, Janez Janšával (*róla lásd: A lövészárkok hegymászója, Magyar Narancs 2017. június 1.*) együtt kampányoljon Nikola Gruevszki és pártja érdekében. Orbán ekkor is arról beszélt, hogy Gruevszki az egyetlen, aki meg tudja állítani az Európába igyekvő migrán-

Fotó: MTI/EPA/Aleksandar Kovacevski

sok tömegeit – a VMRO azonban nagyot bukkott ezen a választáson. Gruevszki ellen ekkor már több eljárás is folyt korrupciós vádakkal. Az egyik ügyben őrizetbe is vették, és tavaly júliusban csak azzal a feltétellel engedték szabadon, ha útlevélét leadja a hatóságoknak. Novemberben Gruevszki hivatalosan kérte útlevéle visszaadását azzal, hogy külföldre utazása a munkájához szükséges. Kérelméhez indoklásoként csatolta „barátja”, Orbán Viktor Budapestre szóló meghívólevelét. Amikor a *Narancs* Orbán Viktor balkáni útjairól érdeklődött a Miniszterelnökségnél, azt a tájékoztatást kaptuk, hogy a kérdésben nem ők az illetékesek. A Külügyminisztériumhoz fordultunk, ám a tőlük kapott tájékoztatásból valamiért kimaradtak Orbán macedóniai útjai. Tavaly májusban ráadásul a 444 és a Hír Tv is arról számolt be, hogy Habony Árpád és londoni tanácsadó cége, a Danube Business Consulting Gruevszki pártjának is bedolgozik.

Gruevszki médiája

Orbánhoz hasonlóan Gruevszki is szeret építkezni, ám stadionok helyett ő az épületekben és a monumentális szobrokban hisz. A *Szkopje 2014* elnevezésű program keretében rengeteg új középület, tér és a nacionalista érzelmekre rájátszó szobor épült a macedón fővárosban. A 137 beruházásra a becslések szerint legalább 684 millió eurónyi (több mint 210 milliárd forint) közpénz ment el, ami főleg annak fényében hatalmas összeg, hogy a macedón GDP mindössze 8,8 százaléka a magyar nemzeti összterméknek.

Jó autokratáknak Gruevszki irányítása alá vonta a médiát is: szinte az összes országos televízió, napilap és egy sor online portál volt bekötve a kormányzó VMRO–DPMNE-hez, és csak néhány független – főleg online – szerkesztőség tudott működni, nehéz anyagi körülmények között. A Gruevszki-média tulajdonosai többnyire a párthoz közel álló üzletemberek vagy rokonok voltak, a szerkesztőségek pedig közvetlenül a párközpontból kaptak utasításokat. Dragan Szekulovszki, a macedón újságíró-szövetség ügyvezető igazgatója a *Narancs*nak arról beszélt, hogy nem is igazán próbálták titkolni, hogy a névleg különálló médiumok tartalmát egy helyen szerkesztik. „Ha történt például egy autóbaleset, azonnal friss felvételeket közöltek a helyszínről, melyeken látszódott, hogy nem újságíró készíttette azokat, hanem a helyszínelők. Ez azt mutatja, hogy ezek a kiadványok közvetlenül a belügyminisztériumból kaptak anyagokat.” A baleseti jelentéseknél azonban jóval fontosabbak voltak a politikai tartalmak. „Sok lapban ugyanazok a hírek jelentek meg, a VMRO közleményeit például azonnal lehozták mindenhol, míg az ellenzéki politikusok csak ne-

gatív kontextusban bukkantak fel. Anyira nem adtak a látszatra, hogy sokszor előfordult, a különböző portálokon szó szerint ugyanazt a hírt hozták le, még az elgépelések is azonosak voltak” – magyarázta Szekulovszki. A rezsim létrehozta a saját, párhuzamos szervezeteit: a propaganda-újságíróknak volt saját újságíró-szövetségük és szakszervezetük, a nyilatkozó szakemberek pedig kizárólag a saját, megbízható szakértőik voltak. A párt Nyugat- és bevándorlásellenes, anti-muszlim és oroszbarát üzeneteit kiegészítette a kritikusokat lejárató „fekete propaganda”. „A negatív kampány nem új dolog, de az a szint, ami a Gruevszki-közeli médiában ment az elmúlt években, nagyon erős volt. Különkülön rámentek egy-egy, a kormányt kritizáló személyre, legyen az politikus, újságíró vagy épp egy civil szervezet munkatársa. A lapok lehozták az érintett lakcímét, bankszámlakivonatát, hogy melyik »külföldi szervezet pénzele«, és hogy normális országban a haza ellenségeit fellógatják. Mi ez, ha nem közvetlen erőszakra való felszólítás?” – mondta Szekulovszki, hozzátéve, hogy a „belső ellenséget” a háttérből irányító főgonosz Macedóniában is Soros György volt. A menetrend többnyire egyazon kaptafára ment: az egyik weboldalon megjelent egy szerző nélküli, gyalázkodó cikk, azt este átvették a tévék, másnap a napilapok – hasonlóan a Magyarországon tapasztalt módszerhez. Szekulovszki szerint a 2016-os választások eredménye is azt mutatja, hogy sokakra hatott ez a propaganda. A washingtoni Freedom House jelentése Gruevszki hatalomra kerülése előtt a macedón sajtót a „részben szabad”, 2016-ban viszont már a „nem szabad” kategóriába sorolta: a kontinensen ennél csak a fehér orosz és az orosz sajtó helyzetét értékelte rosszabbnak.

Gruevszki a propagandamédiát az államiilag irányított hirdetésekkel tartotta fent. Évekig a kormány volt a legnagyobb reklámozó, a 2007-et követő 10 évben legalább 130 millió euró ment el kormányzati kampányokra: hirdették az elért gazdasági sikereket, hogy minden családban legyen három gyerek, vagy csak azt, hogy fontos, hogy az emberek szeressék egymást. Az állam mellett a nagy cégek is a propagandamédiánál hirdettek, így az államtól függő szolgáltatók (például a monopóliumot élvező áramszolgáltató, melynek semmi szüksége nincs reklámra), vagy éppen a *Szkopje 2014* állami beruházásait végző nagy építőcégek. A *Radio Szlobodna Makedonija* (Szabad Macedónia Rádió) már az előtt milliós nagyságrendű reklámszerződést kötött a kormány kedvelt kivittelezőivel, mielőtt még egy percet is sugárzott volna. Az építőcégek hirdetése miatt ma már több médiatulajdonos ellen is nyomoz az ügyészség vesztegetés és pénzmosás gyanújával.

Ahogy arra számítani lehetett, Gruevszki bukásával megváltozott a médiapiac is. Több szereplő oldalt váltott, és a Zaeu-kormány kegyeit keresve immár a korábbi időszakot kritizálja. Egy sor médiacég azonban kitart a VMRO mellett, ám a pénzcsp elapadásával ők is bajba kerültek. Az online kiadványok vegetálnak, sok újságíró elhagyta a pályát, az országos Alfa Tv-t a bezárás fenyegette, mert nem tudta kifizetni a sugárzási díjat. A Radio Szlobodna Makedonija vagy a Tv Nova is elveszítheti engedélyét, mert egy ideje alig vannak munkatársai és csak ismétléseket sugároznak.

Magyarországi segítség

De úgy tűnik, mindez már a múlté, megérkezett ugyanis a fölmentő sereg, mégpedig Magyarországról. Tavaly és idén a Habony Árpád köreihez sorolható Schatz Péter és volt munkatársa, Adamik Ágnes jó néhány, a Gruevszki-médiához tartozó cégben szerzett többségi tulajdonrész – e vásárlások egy részéről az *Átlátszó* múlt héten már beszámolt. (Habony és Schatz tulajdonostársak a Nova24 szlovén televíziót működtető részvénytársaságban.)

Schatz Péter a magyar kormányzati propagandabulvár zászlóshajója, a *Ripost* tulajdonosa, és nem ez az első nemzetközi bevásárlása. Szlovéniában online portált, hetilapot és televíziót is vásárolt, kisegítve ezzel Orbán barátja, Janez Janša pártját (*a szlovén terjeszkedésről részletesen lásd: Barátom, Janša, Magyar Narancs, 2018. március 22.*). Schatz Péter a kilencvenes években a Danubius Rádió kereskedelmi igazgatója volt, majd némi kitérő után 2006-ban tért vissza a médiához. Ekkor az MTV üzleti és termékfejlesztési igazgatója lett, ahol szintén az volt a feladata, hogy összerakja egy-egy új produkció anyagi hátterét. 2011-ben a teljes közmédiát átfogó MTVA Sales House-ának vezetője lett. Schatz 2012-ig dolgozott a köztévénél, majd – ismerőit is meglepve – 2015 végén a *Ripost* tulajdonosaként bukkant fel.

A szlovén bevásárlásokkal nagyjából egy időben, 2017 áprilisában Schatz megalapította első és eddig egyetlen cégét Macedóniában is, a Target Groupot 5000 euró (1,5 millió forint) tőkével. A Target 2017 júliusában megvásárolta az Alfa Tv részvényeinek többségét birtokló cég (CHS) 90 százalékát. A cégadatok szerint Schatz mindössze 4500 euróért lett egy országos televízió és a hozzá tartozó weboldal 51 százalékos tulajdonosa, míg a kisebbségi tulajdonos egy ismeretlen szerb üzletember, Goran Balak. Mivel Schatz nem közvetlenül médiacéget vásárolt, hanem a részvényeket birtokló társaságot, a macedón médiahatóság nem ellenőrizte le sem Schatzot, sem pénzének az eredetét. Egyedül azt nézték, hogy Schatz birtokol-e más médiaterméket az országban (az

ellenőrzés csak a tv-t, rádiót és nyomtatott lapot érinti, az online kiadványokra semmilyen szabályozás nincs Macedóniában). Az egyre rejtélyesebb magyar üzletember Szlovéniában két másik Habony-közeli cég bevonásával kerülhetett el a hasonló, átfogó vizsgálatot. Az Alfa Tv egy neve elhallgatását kérő munkatársa a Narancsnak azt mondta, hogy ők is csak a helyi híradásokból tudták meg, hogy új tulajdonosuk van, ami kisebb riadalmat okozott a munkatársak között. A főszerkesztő azonban jó hangulatban volt, amikor felbukkant Schatz, és a vele érkező új, oroszbarátnak tartott igazgató. Az Alfa Tv főszerkesztője a tulajdonosváltás után állítólag mindenkit megnyugtatót, hogy a korábbi anyagi nehézségeknek vége, és valóban: azóta még kicsit emelkedtek is a fizetések. Schatz és az új igazgató érkezése nem változtatott a csatorna irányultságán, továbbra is a VMRO szempontjainak megfelelően tudósítanak. Mindemellett Schatz tavaly elindította a macedón *Ripostot* is, egyelőre csak online formában. A *ripostmk.com* tulajdonosa Schatz szlovén cége (Ripost Založništvo d.o.o.), a lapnak egyelőre nincs impresszuma, így nem tudni, kik dolgoznak ott. A lap layoutja Schatz szlovén televíziójának (Nova24) oldalát idézi, az oldal technikai fenntartását pedig egy magyar cég végzi.

Még nagyobb bevásárlást végzett Macedóniában Adamik Ágnes, aki eddig nem nagyon volt ismert a nyilvánosság előtt. Pályáját 1984-ben felvétellevezetőként kezdte az MTV-ben, ahol egyre magasabbra lépegetett a ranglétrán. 2007-től ő volt felelős az MTV telephelyváltásáért (amikor a Szabadság térről a Kuni-gunda utcába költözött a televízió), 2009-től pedig a köztvé digitális részlegét vezette. A nagy ugrás a Fidesz hatalomra kerülése után, 2010 novemberében jött, mikor az MTV gazdasági vezérigazgató-helyettese lett, miközben a digitális részleg irányítását is megtartotta. 2011-re már Adamik lett az MTVA egyik legbefolyásosabb embere. A stratégiai integrációs iroda vezetőjeként Adamik vezényelte le a közmédia fideszes átszervezésének első szakaszát, személye stratégiai és operatív kérdésekben is megkerülhetetlen volt, munkáját pedig házon belül segítette húga, Adamik Judit, aki szintén magas beosztásban dolgozott a köztvénél (*erről lásd: Állandó átalakulásban a közszolgálati média, Magyar Narancs, 2011. június 2.*). 2012-ben Adamik is távozott az MTVA-tól, nagyjából pont ugyanakkor és ugyanolyan váratlanul, amikor és ahogyan Schatz Péter is. Azt, hogy a köztvévélől való távozása után mivel foglalkozott Adamik, nem sikerült megtudnunk. 2012 februárjában megalapította a film-

gyártással foglalkozó Dinamika Kft.-t, melynek évekig még csak bevétele sem volt, 2016-ban lett először nyereséges, ám ez is csak 744 ezer forint profitot hozott. Ehhez képest Adamik Ágnes tavaly óta nemzetközi médiabefektetőnek tekinthető. 2017 áprilisában Szkopjében megalapította az Adinamic Mediát, ami idén tavasszal aktivizálta magát: Adamik a cég kezdeti, 5000 ezer eurós tőkéjét 180 ezerre (nagyjából 57 millió forintra) emelte, és elkezdett bevásárolni. 2018 áprilisában megvette a Prva Republika kiadót, egy héttel később az EM Media 51 százalékát, május elején pedig az LD Press Médiaiban szerzett többségi tulajdont. A *Narancs* tudomása szerint cégenként mindössze 5000 eurót fizetett az Adinamic az előző tulajdonosoknak. A Prva Republika egy hetilap és egy online portál kiadója volt: a hetilap példányszámait mesterségesen pumpálták fel Gruevszki alatt, tömegével küldték vidékre a helyi önkormányzatoknak a kormányközeli cégek hirdetéseivel kitömött lapot. Adamik érkezésével a hetilap megszűnt, és csak az online kiadás működik, de valószínűleg bővülni fog a portál, hiszen a magyar tulajdonos a Republika tőkéjét is megemelte 180 ezer euróra. Az EM Media összesen öt portált működtet, hozzájuk tartozik a *Kurir*, a *Lider*, a *Denesen*, az *(Folytatás a következő oldalon)*

Vegye magának a bátorságot!

De még jobb, ha előfizet!

Még sosem volt ilyen fontos. Sem Önnek, sem nekünk.

Fizessen elő most egy évre **11 190 forint kedvezménnyel*** mindössze 21 960 forintért a Magyar Narancsra, és nem csak bátorságot kap tőlünk, de a legtöbb helyen **20 százalék kedvezményre** jogosító Magyar Narancs Olvasókártyát is!

* Az áruspéldányhoz képest.

SZÁMOLJON VELÜNK!

egy lapszám újságárusnál: 650 Ft | egy lapszám éves előfizetőknek: **430 Ft**

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

negyedév: 6 600 Ft | fél év: 12 000 Ft | egy év + Olvasókártya: 21 960 Ft

20% kedvezmény:

Belvárosi Színház | Bethlen Téri Színház | Cirko-Gejzir | Fonó Budai Zeneház | Írók Boltja | Jurányi Ház | Katona József Színház és Kamra | Ludwig Múzeum | Örkény Színház | Petőfi Irodalmi Múzeum | Radnóti Színház | Szkéné Színház | Tengerszem Túrabort | Trafó

10% kedvezmény:

Tranzit Art Café

Részletek: www.magynarancs.hu/elofizetes

MAGYAR NARANCs

(Folytatás az előző oldalról)

Ekonomuski és a Viztinná. Az Adamik-média legújabb darabja, a május 9-én megvásárolt LD Press Media a NetPress konzervatív hírportál kiadója. Adamik lapjai és az Alfa Tv is folyamatosan hirdetik a macedón *Ripostot*, ami azt sejteti, hogy Schatznak komoly tervei vannak a kiadvánnyal.

Nyiban gondolkodnak

A magyarok tehát rövid idő alatt egy országos tévéadót és kilenc hírfoldalt vettek meg, s egy, a macedón médiaügyekre rálátó forrás arról beszélt a *Narancsnak*, hogy Schatzék további bevásárlásokat terveznek. Várható, hogy megvásárolják a bezárás szélére sodródott, már említett *Radio Szlobodna Makedoniját*, és az ugyancsak az engedélyért aggódo Tv Novát. Úgy tudjuk, utóbbi felvásárlása azért csúszik, mert Schatzék még nem találták meg annak a módját, miként tudnák átvenni a céget. Mint láttuk, Schatz cége, a Target már birtokol egy tévécsatornát, ezért ő nem vásárolhat egy újabb adót. Ráadásul az Alfa Tv részvénytársaság volt, így a felvásárlásnál el tudták kerülni az előzetes vizsgálatot, és előzetes hatósági engedélyre sem volt szükség – a Tv Novánál ezt a trükköt viszont nem lehet eljátszani, és az előzetes vizsgálat kiterjed a tulajdonosi hátterre, és a felvásárlásra szánt pénz eredetére is. A hatósági becsülés szerint a Tv Nova 2 millió eurót érhet, és a cégvásárlás után 18 százaléknyi adót is be kell fizetni, a tulajdonosok viszont nemcsak a komoly ellenőrzést, de a túl sok adó megfizetését is szeretnék elkerülni. Úgy tudjuk, Schatzék jelenleg is e probléma megoldásán dolgoznak, és úgy tűnik, sikerrel járhatnak. A *Narancs* legalábbis úgy értesült, hogy a csatorna ismét embereket toboroz, Adamik macedón cége pedig épp a Tv Nova székhelyére van bejelentve.

Dragan Szekulovszki a felvásárlások kapcsán arról beszélt a *Narancsnak*, hogy szakmai vagy pénzügyi alapon nehéz megmagyarázni a magyarok médiabevásárlását. „A macedón médiapiac nagyon kicsi, mindössze 20 millió eurós lehet. A piac még mindig nem áll fel a Gruevszki-éra rombolásából, túl sok országos csatorna és weboldal működik, ez ebben a formában fenntarthatatlan. Éppen ezért külföldi üzletembereknek pénzügyi szempontból nincs értelme befektetni egy olyan médiapiacba, mint a macedón. A felvásárlások arra mindenesetre jók lehetnek, hogy elrejtsek a valódi tulajdonosokat” – érvelt a Macedón Újságíró Szövetség ügyvezető igazgatója. Az üzleti megfontolásokat már csak azért is érdemes fenntartásokkal kezelni, mert a most felvásárolt cégek csak a Gruevszki-kormány irányított költségei miatt maradhattak életben. Az érintett társaságok korábbi tulajdono-

sai pedig nemcsak közel állnak egy politikai párthoz, de részt is vettek annak korrupciógyanús ügyeiben. Miért vásárolna meg valaki egy olyan vállalatot, melynek a híre is rossz, és a korábbi tulajdonosok ellen eljárások folynak vesztegetés és pénzmosás gyanújával? Ezeket a kérdéseket megpróbáltuk feltenni Schatz Péternek és Adamik Ágnesnek is, ám megkeresésünkre nem reagáltak.

Az ügyek intézése miatt Adamik és Schatz gyakran utaznak Szkopjéba, tavaly és idén is többször voltak egyszerre a macedón fővárosban. Adamik a Facebook-oldalára is posztolt Szkopjéből, információink szerint Schatz pedig már nem is szállodába megy a kint tartózkodásakor, hanem egy ottani cég nevén lévő magánlakásban lakik. Mindkét magyar befektető a Cucic & Markov ügyvédi irodát bízta meg macedón cégügyeik intézésével. Az ügyvédi irodát Gruevszki hatalomra kerülésének évében alapította a két ügyvéd, Szerjosza Markov és Lazar Cucic. Az eredetileg offshore ügyletek lebonyolítására szakosodott irodának a csúcsevben 70-80 alkalmazottja volt; szükségük is volt ennyi emberre, hiszen rövid idő alatt ők lettek a Gruevszki-kormány bizalmi ügyvédi irodája, így ők jártak el a legtöbb bizalmas és utóbb korrupciógyanúsnak tartott ügyletben. Szinte minden állami vállalat és sok, az államtól közvetlenül függő cég (bankok, telekommunikációs cégek, az áramszolgáltatók stb.) Markovékkal szerződött. Ez az az ügyvédi iroda, amely közreműködött többek között abban az ügyletben, melynek során az állam megvált egy különösen értékes telektől Szkopje központjában. A Macedónia tértelket egy görög vállalkozó vásárolta meg, ám ő hamar tovább is adta egy orosz üzletembernek, Szergej Szemszonenkónak. A Schatzék által választott ügyvédi iroda alapítója ráadásul személyesen is kötődik a Gruevszki-kormányhoz: Szerjosza Markov sógora Ivo Kotevszki, aki a belügyminiszter helyettese volt Gruevszki alatt, jelenleg pedig a VMRO kommunikációs igazgatója. Maga Markov 2013 óta Moldávia tiszteletbeli konzulja Macedóniában.

Titkosszolgálati vizsgálat és orosz érdekek

A magyarok mozgolódása már felkeltette a helyi hatóságok figyelmét is. Míg Macedónia régebben nem játszott fontos szerepet Oroszország külpolitikájában, ez néhány éve jelentősen megváltozott. Amikor 2015-ben az illegális lehallgatások miatt Gruevszki hatalma megінgett, és orosz szempontból féltő volt, hogy egy az EU és a NATO felé nyitottabb kormány kerülhet az ország élére, Moszkva nem habozott teljes mellszélességgel kiállni a VMRO mellett. Közleményeikben elítélték az ellenzéki tünte-

tőket, „akik mögött a nyugati hatalmak álltak”. Oroszország elítélte a 2016-os előre hozott választásokat is, mondván, azt az Egyesült Államok és az Európai Unió provokálta ki, és ugyanezt mondták akkor is, mikor Zoran Zaevet kinevezték miniszterelnöknek. A Gruevszki-párti tüntetéseken rendre felbukkantak orosz zászlók, és ezeket a megmozdulásokat az orosz média is kiemelt figyelemmel követte. Ebben az időszakban a magyar külügyminisztérium is az oroszhoz hasonló közleményeket adott ki a macedón történekekről, a *888*, a *Pesti Srácok* vagy épp a *Magyar Idők* is Soros macedóniai „beavatkozásáról” írt.

2016 tavaszán aztán gyors egymásutánban tiszteletbeli orosz konzulátus nyílt Ohrid és Bitola városokban úgy, hogy korábban egyetlen orosz konzulátus sem volt Macedóniában. A hasonló intézmények egyébként gyakran működnek a titkosszolgálatok fedett lerakataként. Az orosz nyomulást nem csupán az indokolhatja, hogy a térséget távol akarják tartani a Nyugattól: 2015-ben az orosz Sztroytransgaz (melynek tulajdonosa, Gennagyij Timcsenko Putyin közeli szövetségeseinek számít) 75,7 millió dolláros beruházással kezdett gázhálózatot kiépíteni az országban, és ebből 60 milliót még a szovjet időkből fennálló jóvátételi kötelezettség miatt Oroszország fizetett.

A megnövekedett orosz aktivitás felkeltette a macedón szolgálatok érdeklődését is, olyannyira, hogy titkosszolgálati forrásaink szerint tavaly külön, célirányos vizsgálat indult az orosz befolyásolás feltérképezésére és monitorozására. Úgy tudjuk, hogy a nyomozás 2017 szeptembere óta a média és a kultúra területét is érinti. A jellege miatt ellenőrizhetetlen információink szerint Schatz idén tavasszal 20 nap alatt legalább tizenkétszer fordult meg személyesen a VMRO–DPMNE központjában. A titkosszolgálati vizsgálat a pénzügyekre is kiterjed: ebből eddig annyi derült ki, hogy a cikkünkben fentebb említett, cégalapításhoz és tőkeemeléshez és vásárláshoz feltétlenül szükséges néhány ezer euró túl sem Schatz, sem Adamik nem utalt pénzt Macedóniába.

Annak érdekében, hogy nemzetközi téren is valódi tényező legyen, Orbán Viktor bárkivel hajlandó szövetkezni, aki szóba áll vele. Ám jó ideje már csak olyan politikusok hajlandók erre, akiknek Nyugat-ellenes nézetei kapóra jönnek Vlagyimir Putyinnak, aki ily módon könnyedén fel tudja használni a saját céljaira a magyar miniszterelnököt is.

Szaska Cvetkovszka
Keller-Alánt Ákos
(Szkopje–Budapest)

A cikk megjelenését a *Journalismfund.eu* támogatta.

